

ШЕВЧИШИН Оксана Ігорівна

доктор філософії (PhD) у галузі права, в.о. наукового співробітника відділу приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАН України

(м. Київ, Україна)

ПРАВО НА СТИРАННЯ (ПРАВО БУТИ ЗАБУТИМ) ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.

Право на стирання (право бути забутим) або як його ще називають право на забуття є сучасним інструментом захисту особистої автономії та приватності в цифрову епоху. Уперше концептуалізоване Судом Європейського Союзу в резонансній справі «[Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González](#)» (2014). Сьогодні воно визнається одним із ключових прав у системі захисту персональних даних.

«Право на забуття» (англ. «the right to be forgotten», «the right to erasure» або «the right to be alone») є комплексним механізмом захисту права на повагу приватного життя, який досі викликає наукові дискусії. Це пов'язане з тим, що поняття є багатогранним і тому тлумачиться у різноманітні способи.

Тривала історія його (права на стирання) розвитку тісно пов'язана з розвитком інформаційних технологій та правом на приватність. Безперечно, що воно не звучало саме так, однак ті правові конструкції, які існували та трансформувались свідчать про спроби його описати та сформулювати.

З філософської точки зору, право на стирання (право бути забутим) пов'язане з концепцією людської гідності та автономії, що забезпечує можливість людини здійснювати контроль над своєю приватністю та інформаційною сферою життя. Крім того воно є виявом особистісної автономії та інформаційного самовизначення. З точки зору філософії права його можна розглядати як форму поновлення контролю особи над своїм цифровим слідом, що є необхідним в епоху інформаційної перенасиченості. Це продовження концепції *habeas data* — права на управління особистими даними. Можна

вважати, що право на забуття - це право на тишу у віртуальному просторі, як контрмеханізм проти інституційного спостереження.

У межах теорії прав людини — право бути забутим є проявом права на самовизначення в цифровому середовищі, що передбачає не лише поширення інформації, але й право на обмеження чи видалення раніше поширених персональних даних. Це право відображає ідеї екзистенціалізму (право людини формувати своє нове «Я») та гуманізму.

В Україні поки не існує концепції права на забуття як такої, що визнана в правовій системі. Разом з тим Конституцією України захищено право особи на невтручання в особисте життя (ст. 32) [1]. Відповідно до ст. 269 Цивільного кодексу України (надалі - ЦК України) [2], особисті немайнові права належать фізичній особі від народження та не відчужуються. Стаття 302 ЦК України [2] гарантує право особи на інформацію, зокрема — на обмеження її поширення. Хоча право на забуття прямо не згадується, але воно є похідним від права на повагу до приватного життя, на честь, гідність, ділову репутацію та на недоторканність приватного простору. Закон України «Про захист персональних даних» містить лише загальні норми щодо обробки, зберігання та видалення персональних даних, не врегульовуючи безпосередньо процедури реалізації права на їхнє виключення за ініціативою суб'єкта даних. У цьому аспекті вітчизняне законодавство потребує гармонізації із правом ЄС.

Після визнання в практиці Суду ЄС право на стирання було прямо закріплене статтею 17 Загального регламенту про захист даних «право на стирання («право бути забутим»)» [3].

У практиці Європейського суду з прав людини питання «забуття» розглядається через баланс між правом на приватність (ст. 8 Європейської конвенції з прав людини – надалі ЄКПЛ) [4] і свободою вираження поглядів (ст. 10 ЄКПЛ) [4]. Так, у справі *Fuchsman v. Germany* (2017) [5] Суд визнав правомірним залишення в мережі статті Нью-Йорк Таймс опублікованої про німецького бізнесмена зі звинуваченнями у можливих зв'язках з кримінальним світом як такої, що становить суспільний інтерес. У справі *Høiness v. Norway*

(2019) [6] наголошено на необхідності збереження принципу пропорційності між визначенням конкретних аспектів свободи вираження поглядів та наслідків, які вони спричиняють. Тобто блокування інформації повинно мати пропорційний характер і не знищувати суспільно важливий контекст.

Українські суди вже починають формувати практику з реалізації права на забуття. У справі № 464/2809/19 [7] позивач звернувся з позовом до ТОВ «ГУГЛ» (представника компанії «Гугл» (Google) в Україні) в якому просить встановити факт недостовірності інформації та спростувати інформацію, поширену на веб-сайті. Суд задовольнив цей позов та визнав інформацію недостовірною. Однак у апеляційній інстанції це рішення скасували через неналежного відповідача. Дуже важливо, що поданню позову передувало звернення (це вбачається з матеріалів справи) до представника компанії Гугл (Google) в Україні, ТзОВ «Гугл», з клопотанням видалити/ заблокувати інформацію, поширену на веб-сайті, однак у задоволенні відповідного запиту було відмовлено через відсутність рішення уповноваженого державною органом, тобто, суду.

Отже, механізми реалізації права на забуття нині мають переважно судовий характер. Особа може звернутися до суду з вимогою про обмеження або видалення даних, або надіслати відповідний запит володільцю інформації. Проте на рівні підзаконного регулювання відсутні чіткі процедурні механізми, які існують, наприклад, у практиці ЄС, де видалення даних з пошукових систем стало інструментом самозахисту користувача.

З метою ефективного впровадження права на забуття в українське законодавство буде важливо внести зміни до Цивільного кодексу України, доповнивши його статтею 302-1 «Право фізичної особи на забуття (видалення персональної інформації)» у якій буде закріплено: зміст і межі права на забуття; встановлено підстави для реалізації, а також виняткові ситуації (суспільний інтерес, свобода слова). Також дуже важливо врегулювати питання відповідальності володільців даних (платформ, реєстрів, медіа) за відмову в

реалізації права на забуття та закріпити дієвий цивільно-правовий спосіб захисту.

Таким чином, право на забуття вимагає доктринального осмислення та нормативного врегулювання в Україні як складова сучасного приватного права в умовах цифровізації та євроінтеграції. Його реалізація має спиратися на світові стандарти та узгоджуватись із правом на свободу вираження поглядів.

Список використаної літератури

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 08.05.2025).
2. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 9 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 08.05.2025).
3. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) : Регламент Європ. Союзу від 27.04.2016 № 2016/679. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text (дата звернення: 08.05.2025).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 : станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 08.05.2025).
5. CASE OF FUCHSMANN v. GERMANY. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-177697%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-177697%22]}).
6. CASE OF Høiness v. Norway. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-191740%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-191740%22]}).

7. Єдиний державний реєстр судових рішень.

URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/93826723> (дата звернення: 08.05.2025).

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Юридичний факультет
Кафедра цивільного та господарського права

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВАТНОПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 127 річниці заснування Національного університету біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, 15 травня 2025 р.)

Київ 2025

За зміст та якість матеріалів відповідальними є автори публікацій.

Актуальні питання приватноправового регулювання в умовах євроінтеграції: тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 127-річниці заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, 15 травня 2025 року.) / За заг. ред. проф. О.Ю. Піддубного. Київ, 2025. 234 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню актуальних питань у сфері приватного права в Україні та перспектив його розвитку і вдосконалення в контексті євроінтеграції.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів та здобувачів наукового ступеню, а також суддів, адвокатів та практикуючих юристів, спеціалістів у сфері приватного права.